

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**
PERFIL

DESPRÉS DE COMENÇAR EL SEU PERIPLE EDITORIAL AMB 'L'ÚLTIMA NIT', DE JAMES SALTER (1925-2015), L'ALTRA HA ANAT PUBLICANT ELS MILLORS LLIBRES INÈDITS EN CATALÀ DEL NORD-AMERICÀ. L'ÚLTIM ÉS LA NOVEL·LA 'ANYS LLUM'

Capturar el trànsit de la vida

PERE ANTONI PONS

Les dones i els dies insta el lector a projectar "les figures senzilles, els acords / i els contrastes, les anades cauteloses i les vingudes ràpides, els gestos / que no s'amaguen a ningú", i que continua descrivint flaixos d'escenes quotidianes, i que, després d'haver mostrat "els cossos i les distàncies", acaba interpel·lant de nou el lector: "Ara calcula / les masses, les libracions del cor". Amb una prosa escrupolosament cuidada i fluïda, en què les el·lipses elegants conviuen amb les descripcions detallistes, amb les transicions subtils,

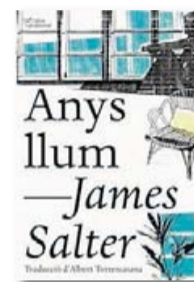
Anys llum, de James Salter, fa pensar en *Mecànica terrestre*, de Gabriel Ferrater. És aquell poema en què l'autor de

amb les observacions morals penetrants, amb les reflexions transcendents i amb els diàlegs plens d'una gràcia sempre natural i versemblant, Salter és un virtuós a l'hora de mostrar la peripècia exterior dels seus personatges i les ocultes ondulacions de la seva intimitat, tot alhora i en dramàtica harmonia.

Publicada el 1975 i ben traduïda ara al català per Albert Torrecasana, *Anys llum* es proposa un dels objectius més ambiciosos a què pot aspirar una novel·la: el de capturar literàriament el ritme i els colors de la vida en trànsit, de la vida que transcorre i es transforma. Les figures i els cors –per dir-ho encara a la manera ferrateriana– que protagonitzen la novel·la són els Berland, el matrimoni format pel Viri, un ambiciós arquitecte que se sent dolgut i frustrat perquè no pot atènyer la grandesa que cobeja, i la Nedra, una dona espurnejant de vitalitat que s'ha fet a ella mateixa partint d'uns orígens severament humils. Al seu voltant, hi orbiten les seves dues filles i una nodrida colla d'amics, de coneguts i d'amants ocasionals amb qui comparteixen els dies. Benestants, cultes i adinerats –posseeixen una casa enorme i esplèndida als afores de Nova York–, els Berland ho tenen tot per ser feliços, però, com diu en Viri, hi ha dues menes de vida, "la que la gent es pensa que vius, i l'altra, i és precisament aquesta altra la que causa els problemes".

Una mirada delicada i intel·ligent

La novel·la abasta disset anys en la vida dels protagonistes, des del 1958 fins al 1975, i els lectors assistim a la seva evolució, a les pujades i les baixades, als revolts i als canvis de di-

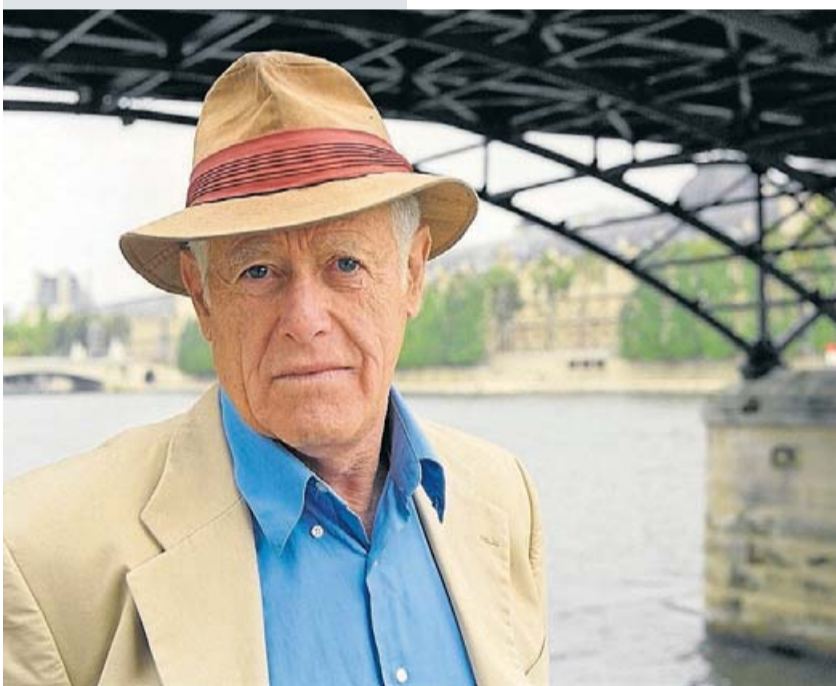

ANYS LLUM
JAMES SALTER
L'ALTRA
TRADUCCIÓ
D'ALBERT
TORRESCASANA
350 PÀG. / 20 €

'ANYS LLUM' ES PROPOSA CAPTURAR LITERÀRIAMENT EL RITME I ELS COLORS DE LA VIDA EN TRÀNSIT, DE LA VIDA QUE TRANSCORRE I ES TRANSFORMA

recció de les seves trajectòries. Els veiem en la seva rutina conjugal, fent de pares, passant-s'ho bé mantenint converses frívoles i patint mentre es despullen en confidències essencials. També els veiem reinventar-se després de prendre decisions complicades. Gràcies a una prosa i una mirada reflexives i feridores, radiants de delicadesa i d'intel·ligència, Salter tot això ens ho mostra d'una manera que no és mai explícita ni unívoca i que és rica en contradiccions insolubles però plenes de sentit, és a dir, d'una manera que fa que compreguem que en Viri i la Nedra s'estimin però se siguin infidels, que tinguin motius per ser feliços però que la malenconia i el neguit els devorin, que visquin entre seguretats però se sentin marejats per la incertesa.

La sobrietat sensual i incisiva amb què Salter descriu els dilemes, les ambicions, les ànsies i els desconcerts dels seus personatges fa pensar en les crisis nervioses d'un expressionista pintades amb la gràcil exuberància d'un Matisse. Particularment potents són les escenes de sexe, d'un erotisme tan intens i incitant que l'autor no necessita recórrer a trucs pornogràfics per assolir temperatures desbocades, exultants. Coherent amb la voluntat, ja assenyalada, de capturar la vida en transició, un aspecte destacat de la novel·la és el tractament que fa d'una de les preocupacions centrals de l'edat adulta: la velocitat indecent a què el temps se'n va i la mescla d'estupor i d'indensió que això ens genera. Desbordant d'humanitat i de força narrativa, *Anys llum* és suggeridora com un poema en prosa i precisa i enigmàtica com la recepta secreta d'un còctel sofisticat. ♦♦

ULF ANDERSEN / EFE

El gran fresc narratiu de Luigi Pirandello

DAMIÀ ALOU

En unes lúcides pàgines sobre la seva obra, afirma Luigi Pirandello: "Quan algú viu, viu i no s'observa. Però si ho dispo-

sem tot perquè aquesta persona s'observi a l'acte de viure col·locant-li un mirall al davant, o es quedarà astorat pel seu aspecte i desviarà la mirada, o escopirà a la seva imatge o intentarà esclafar-la amb el puny. Resumint, que manifestarà el seu dolor. Aquesta manifestació de dolor és el meu teatre".

Aquestes mateixes paraules les podríem aplicar als seus relats, on traspua també aquesta incomoditat amb la pròpia vida, un desplaçament vital del que hauria de ser el nostre

encaix dins l'ordre de les coses. Pirandello, que havia nascut el 1867 prop d'Agrigent, Sicília, va obtenir el premi Nobel de literatura sobretot per la seva producció dramàtica, en la qual destaca *Sis personatges en cerca d'autor*, estrenada el 1921 –disponible en català a Comanegra– i que en certa manera presagia el teatre entre absurd i existencial de Beckett, Sartre o Ionesco.

Els relats que componen aquest volum, seleccionats i traduïts per Joaquim Gestí, són una mostra de l'ambiciós projecte narratiu que va anar bastint Pirandello al llarg dels anys, que havia de comprendre 365 contes,

un per cada dia de l'any, en 24 volums. Josep Pla, al pròleg, el defineix com un "realista glacial": "En la seva obra no hi ha més que passions [...] la lluita contra la solitud, contra la inseguretat". En tots els relats trobem el seu profund pessimisme i el disgust pel patiment i la confusió, que normalment resol amb un humor macabre i desconcertant.

En un dels relats d'aquest volum, *La tragèdia d'un personatge*, revela Pirandello la seva estètica d'una manera que ens recorda enormement la seva obra teatral més emblemàtica. Comença dient: "Tinc el vell costum de

GETTY

CONTES PERA UN ANY
LUIGI PIRANDELLO
EDICIONS DE 1984
TRADUCCIÓ DE
JOAQUIM GESTÍ
400 PÀG. / 21,90 €

donar audiència, cada diumenge al matí, als personatges dels meus futurs contes". És a dir: obre la porta a la vida a veure què li porta, i ell escolta "amb una santa paciència". Però també, diu: "No m'agrada que m'estafin". Tots els aspirants a personatges han d'estar a l'altura de les circumstàncies, fins i tot aquest doctor Fileno, que Pirandello descobreix en una obra mediocre, però que el fascina tant que el troba mereixedor d'una millor sort. I el mateix pensa el doctor Fileno, que l'intenta convèncer perquè li creï una obra al seu nivell tràgic i existencial. Però no tot és metaliteratura: Pirandello és un realista, un gran descriptor d'ambients i personatges, i aquests relats dibuixen un fresc exhaustiu i vital de la Itàlia del seu temps. ♦♦